

УДК 671.5

**О.А.Лихолат, д.б.н., Н.А.Білова, д.б.н.,
О.В.Вишнікіна, к.х.н., А.А.Булейко, к.б.н.,**
Академія митної служби України,
м. Дніпропетровськ

НЕТАРИФНІ ЗАХОДИ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ (НА ПРИКЛАДІ КОСМЕТИЧНИХ ЗАСОБІВ)

У наведеній статті проведений аналіз косметичного ринку України. Основна увага приділяється експертизі якості та безпеки косметичних засобів відповідно до чинних стандартів і технічних умов. Зазначено, що митники мають більш кваліфіковано підходити до процедури огляду, що дозволить в майбутньому забезпечити економічну безпеку внутрішнього ринку косметичних засобів.

В представленной статье проведен анализ косметического рынка Украины. Основное внимание уделяется экспертизе качества и безопасности косметических средств в соответствии с действующими стандартами и техническими условиями. Отмечается, что таможенники должны более квалифицированно подходить к процедуре осмотра, что позволит в будущем обеспечить экономическую безопасность внутреннего рынка косметических средств.

Cosmetic market of Ukraine is analyzed. Examination of quality and safety of cosmetic products in accordance with applicable standards and specifications is focused. It's needed that customs officers are more qualified approach to the control of cosmetic goods for ensuring future economic security of the Ukrainian internal market.

Ключові слова: косметичні засоби, безпека, контрафакт, митний контроль, експертиза якості та безпеки.

Вступ України до Всесвітньої торгової організації призвів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності до необхідності керуватися принципами, проголошеними цією організацією, а саме: лібералізації міжнародної торгівлі шляхом її регулювання переважно тарифними методами при послідовному скороченні рівня імпортного мита, усунення інших бар'єрів у торгівлі; надання режиму найбільшого сприяння у взаємній торгівлі на недискримінаційних засадах; взаємне надання національного режиму товарам і послугам іноземного походження; транспарентність торговельної політики; вирішення торговельних суперечок шляхом консультацій і переговорів. В той же час, згідно зі ст.2 Митного кодексу України, «Митна політика – це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері забезпечення своїх економічних інтересів та безпеки за допомогою заходів митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності» [1]. У сучасних економічних умовах виникла необхідність реформування заходів здійснення митної політики, які б поєднували інтерналізацію торгових операцій, але при цьому забезпечували захист як національних економічних інтересів держави загалом, так і безпеку споживачів імпортованої продукції.

Аналіз сучасного стану парфумерно-косметичного ринку України довів необхідність удосконалення нетарифних заходів регулювання митної політики і посилення ролі митної служби в недопущенні на внутрішній ринок товарів, які не відповідають міжнародним та національним вимогам безпеки, що сьогодні є превалюючою характеристикою будь-якого товару.

Метою статті стало визначення шляхів удосконалення заходів митної політики для забезпечення економічної безпеки держави на основі виявлення

основних ризиків, що виникають при споживанні імпортованих товарів, а саме косметичної продукції, та пропозицій щодо їх запобігання.

Український парфумерно-косметичний ринок – один із найшвидше зростаючих у Європі. За даними Euromonitor, 2010 року обсяг продажів парфумерно-косметичного роздробу становив 35,5 млрд. грн., що на 2% вище, ніж у 2009 році. А вже в 2011 році ринок виріс майже до 40,5 млрд. грн. Вітчизняний ринок косметики та парфумерії за обсягами та темпами зростання вже кілька років поспіль упевнено входить до трійки лідерів у Східній Європі – після Росії та Польщі.

Імпортна продукція на українських прилавках займає, за показниками дослідників, 92% проти 8% вітчизняних. За даними ДМСУ, найбільшими експортерами косметичної продукції до України є Польща, Російська Федерація, Німеччина, Франція та Китай. Україна поставляє вітчизняну косметику до Азербайджану, Білорусі, Вірменії, Грузії, Казахстану, Киргизстану, Литви та Латвії [2].

У державах Євросоюзу всі виробники косметики керуються Косметичною директивою 76/768/ЕЕС. У цій директиві перераховані норми, яким повинна відповідати парфумерно-косметична продукція.

Для того, щоб почати виробництво косметичної продукції, необхідно отримати документи, які дають таке право. Органи сертифікації перевіряють місце виробництва, підтверджують, що там дотримані всі норми і технічні параметри. Після цього починається випуск товарів.

До складу продукції повинні входити тільки дозволені інгредієнти. У всіх країнах існує список заборонених до застосування або дозволених у строго обмежених кількостях речовин. У США такий список складає Управління з контролю за якістю Food and Drug Administration, у Японії – свої власні правила, Росія користується європейською системою.

У процес виробництва косметики в країнах Євросоюзу держава не втручається. Вважається, що виробник, який використовує дозволені компоненти в ході сертифікованого виробництва, випустить якісний продукт. Зрозуміло, держава має право перевірити, чи не містить продукт, що надійшов у продаж, токсичних речовин, чи дотримані норми обмежено дозволених інгредієнтів. Але це право, а не зобов'язання. Перевірка проводиться далеко не завжди. Однак у тому випадку, якщо з'ясується, що якась компанія виробила продукт зі шкідливим впливом, вона буде позбавлена ліцензії на виробництво всієї своєї продукції.

З 1997 року в Україні запроваджено досить жорстку систему обов'язкової сертифікації всіх парфумерних та косметичних засобів. При ввезенні косметичних продуктів через кордон перевірялася кожна партія продукції і видавався сертифікат якості, що підтверджував безпеку кожної партії. Зі вступом України до СОТ була скасована обов'язкова сертифікація косметичних товарів, оскільки тепер Україна повинна дотримуватися правил торгівлі,

декларованих цією організацією. Контроль за безпекою такої продукції здійснюється згідно з Європейськими директивами.

Однак серйозну проблему представляє контрафактна косметична продукція з підробленими документами. Продажі нелегальної парфумерно-косметичної продукції в Україні є надзвичайно поширеним явищем, масштаби якого не просто порівнянні з легальним ринком, а й цілком можуть його перевищувати. Мова йде про «паралельний» імпорт, неякісні імітації продукції відомих марок і відверті підробки. Подібна практика наносить економічні збитки державі. На парфумерно-косметичному ринку, за оцінкою деяких експертів, підробки складають половину всіх товарів. Правда, тут найгірші справи з парфумами – 80 % парфумів мають сумнівне походження. Виробники підробок стають все вигадливішими, і стовідсоткової гарантії якості не існує, якщо тільки ви не купуєте товар в спеціалізованому магазині виробника. Дуже часто ця продукція за своїми якісними показниками не лише не відповідає вартості, але й є потенційно небезпечною для здоров'я та життя людини.

Шляхи розв'язання цієї проблеми існують. Зокрема, це стосується експертизи якості та безпеки косметичних засобів, яка здійснюється за органолептичними і фізико-хімічними показниками відповідно до чинних стандартів і технічних умов.

Розглянемо дану ситуацію на прикладі імпорту в Україну засобів для гігієни порожнини рота чи зубів (код за УКТЗЕД – 3306), а саме зубних паст. За визначенням Міжнародного стандарту ISO, зубна паста – це будь-яка речовина або комбінація речовин, що спеціально виготовлені для очищення поверхні зубів. За аналізом ринку цього продукту майже всі пасти, що представлені в нашій торговельній мережі, – це імпортовані в Україну. Даний факт ставить питання про безпеку вітчизняного споживача та захист інтересів держави загалом через велику ймовірність ввезення контрабандного товару.

На сьогодні ринок зубних паст на 95 % заповнений саме імпортною продукцією. Основну частину розділяють транснаціональні та єврокомпанії Procter&Gamble, SmithKline, ARCAM/Dr.Theiss, Colgate-Palmolive, що контролюють від 2/3 до 3/4 ринку залежно від регіонів. Сьогодні в Україну імпортуються зубні пасти з 14 країн світу. Основними гравцями в цьому секторі є Росія, Німеччина, Китай, що дуже активно завойовує вітчизняний ринок. Україна в основному експортує товари до Росії, Естонії, Молдови, Вірменії. За десять місяців 2011 року в країну було ввезено продукції на 56 511 тис. дол. США, експорт склав 2179 тис. дол. США.

Незважаючи на досить масштабні обсяги товарообігу, держава все ж втрачає велику кількість коштів за рахунок ввезення «тіньової» продукції. До 50 % зубних паст на нашому ринку – це підробки під відомі марки, що вже себе зарекомендували. Левова частка фальсифікату завозиться в Україну з Болгарії та Індії. Виробництво такої пасти ведеться в кустарних умовах, без дотримання будь-яких гігієнічних норм та контролю за складом, що значно

погіршує кінцевий продукт.

На жаль, засоби догляду за порожниною рота можуть не лише здійснювати лікувально-профілактичні функції, але й викликати алергію слизових оболонок і навіть шкодити здоров'ю. Розвиток алергії провокують більше 5000 різних хімічних речовин, що входять до складу косметичних засобів як основи, барвники, ароматичні добавки або консерванти: при неправильному застосуванні завдати шкоди здоров'ю можуть поверхнево-активні речовини, консерванти, ароматизатори, біологічно активні добавки, речовини, які додають у продукцію для захисту від вільних радикалів. Прикладом алергічної речовини є methylchloroisothiazolinone (навіть за невеликих концентрацій), яку додають в зубні пасту як антибактеріальну речовину. Вона може руйнувати природні захисні структури на поверхні шкіри і слизових оболонок та підвищувати їх проникність для чужорідних речовин і мікроорганізмів.

Вивчаючи вміст практично всіх зубних паст, в їхньому складі можна знайти lauryl sulfate або його солі. Його включають до складу своєї продукції і європейські виробники, і російські. За підсумками досліджень Journal of American College of Toxicology, шкідливий вплив sodium lauryl sulfate полягає в тому, що ця речовина при її дуже високому поглинанні через слизові оболонки змінює білковий склад клітин і сприяє появі тріщин у ротовій порожнині [3]. Але докладної інформації про конкретний вплив певних складових сучасної косметики надзвичайно мало.

Як показує практика, існуючих нормативних документів замало і виникає реальна потреба в доопрацюванні засобів та методів контролю за кількістю та якістю ввезеної з-за кордону косметичної продукції з метою захисту споживачів і внутрішнього ринку України.

Основним гарантом безпечності та належної сертифікації продукції, що імпортується, є Державна митна служба України (ДМСУ). Адже саме на митницях відбувається основний контроль за відповідністю установленим вимогам всіх товарів, що перетинають кордон України, а зубні пасту належать до товарів, що підлягають обов'язковому експортному контролю безпосередньо у пунктах пропуску через державний кордон України [4].

Тому при митному пропуску засобів для догляду за порожниною рота необхідно звертати увагу на наступне:

- ❖ Назва. Вона повинна бути написана правильно, без помилок. Наприклад, Colgate (через «а»), а не Colgete (через «е»).

- ❖ Стікери й етикетки українською мовою. Вони є на всій продукції, що ввозиться легально. Якщо вони відсутні, це або підробка, або контрабанда.

- ❖ Розташування етикеток. Небалість в етикетках, наприклад, коли вони наклеєні догори ногами, повинна насторожувати.

- ❖ Список усіх інгредієнтів на етикетці. Якщо він відсутній, ймовірно, це підробка.

- ❖ Термін придатності. Товар не повинен бути простроченим.

❖ Зовнішній вигляд упаковки. Вона повинна бути цілісною, нерозкритою, непотертою, з чіткою печаткою.

❖ Ціна. Якщо вона значно нижча, ніж звичайна ціна аналогічних товарів заявленої на етикетці фірми, швидше за все, це підробка.

Таким чином, ДМСУ має на меті постійну уніфікацію процесів митного контролю та оформлення товарів, тобто спрощення та прискорення здійснення визначених форм митного контролю. Згідно з умовами сьогодення, митники мають більш кваліфіковано підходити до процедури митного огляду товарів, адже їх результатами мають керуватись не тільки при прийнятті рішення по окремій ВМД, а і надалі щодо товарів з аналогічними параметрами. Такі заходи дозволять регламентувати потік продукції різних цінових категорій, які за своїми якісними показниками будуть безпечними для українського споживача, що забезпечить економічну безпеку внутрішнього ринку косметичних засобів в Україні.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс. - Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua
2. Митна статистика. - Режим доступу : www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/index.
3. О товарах и услугах – Режим доступу : www.sevnews.info/rus/view-news
4. Деякі питання здійснення державного контролю товарів, що переміщуються через митний кордон України : Постанова КМУ від 05.10.2011 р. – №1031.– Режим доступу:www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1031-2011.